

ПРАВОВІ ЗАСОБИ РОЗВ'ЯЗАННЯ СПОРІВ В ПРОЦЕСІ ЗДІЙСНЕННЯ ПУБЛІЧНИХ ЗАКУПІВЕЛЬ

LEGAL MEANS OF RESOLVING DISPUTES IN THE PROCESS OF PUBLIC PROCUREMENT

Денисова А.В., д.ю.н.,
завідувач кафедри адміністративно-правових дисциплін,

Інститут права та безпеки Одеського державного університету внутрішніх справ

Баранов С.О., к.ю.н., доцент,
доцент кафедри адміністративно-правових дисциплін,

Інститут права та безпеки Одеського державного університету внутрішніх справ

У статті здійснено комплексне дослідження змісту правових засобів вирішення спорів у сфері публічних закупівель в Україні.

Проведено аналіз дефініцій поняття публічні закупівлі. Визначено, що публічні закупівлі є досить складним організаційним процесом, що потребує відповідних знань і належного законодавчого забезпечення.

Розглянуто основні види порушень тендерних процедур, що є причинами спорів (конфліктів) під час публічної закупівлі, серед яких переважають: 1) порушення техніко-технологічного характеру; 2) створення нестабільності ринкового середовища; 3) порушення ринкової безпеки; 4) низька кваліфікація персоналу; 5) політичні фактори; 6) криміногенні фактори.

Розкрито механізм правового захисту прав та інтересів учасників процедури публічних закупівель від неправомірних дій контрагентів та суб'єктів владних повноважень. Під яким пропонується розуміти послідовний комплекс попереджувальних, процесуальних та організаційних заходів, що здійснюється Антимонопольним комітетом України відносно учасників публічних закупівель, які призвели чи можуть призвести до недопущення, усунення чи обмеження конкуренції та створення підстав для порушення порядку здійснення тендерних процедур.

Відзначено, що важливим питанням запобігання виникнення спорів та конфліктів у сфері публічних закупівель є визначення причин та предмету спору між учасниками закупівельної процедури.

Визначено, що в Україні існують два способи розв'язання неузгодженостей (спорів) в процесі здійснення публічних закупівель – адміністративний та судовий. Вони вважаються рівнозначними, тому для захисту своїх прав, свобод чи інтересів особа може самостійно обирати певну процедуру. Скарги на спори, які виникають до укладення договору закупівлі розглядає Антимонопольний комітет, а скарги щодо укладених договорів про закупівлю розглядаються в судовому порядку.

Проаналізовано порядок вирішення спорів між учасниками тендерної процедури у позасудовий спосіб. Розглянуто повноваження Антимонопольного комітету України, як основного органу оскарження та його структурного підрозділу - Комісії з розгляду скарг про порушення законодавства у сфері публічних закупівель.

Розглянуто особливості вирішення адміністративно - правових та цивільно - правових спорів у сфері публічних закупівель в судових органах України.

Сформульовано пропозиції щодо покращення дії правових засобів вирішення спорів між учасниками тендерної процедури.

Ключові слова: публічні закупівлі, тендерні процедури, договір закупівлі, причини та предмет спору, корупційні ризики, правові засоби вирішення спорів, механізм адміністративного та судового оскарження, законодавство України в сфері публічних закупівель.

The article provides a comprehensive study of the content of legal means of resolving disputes in the field of public procurement in Ukraine.

The analysis of definitions of the concept of public procurement is carried out. It is determined that public procurement is a rather complex organizational process that requires appropriate knowledge and proper legislative support.

The main types of violations of tender procedures that are the causes of disputes (conflicts) during public procurement are considered, among which the following predominate: 1) violations of the technical and technological nature; 2) creation of instability of the market environment; 3) violations of market security; 4) low qualification of personnel; 5) political factors; 6) criminogenic factors.

The mechanism of legal protection of the rights and interests of participants in the public procurement procedure from unlawful actions of counterparties and subjects of government authority is disclosed. Which is proposed to be understood as a consistent set of preventive, procedural and organizational measures taken by the Antimonopoly Committee of Ukraine in relation to participants in public procurement that have led or may lead to the prevention, elimination or restriction of competition and the creation of grounds for violating the procedure for conducting tender procedures.

It is noted that an important issue in preventing disputes and conflicts in the field of public procurement is determining the causes and subject of the dispute between participants in the procurement procedure.

It is determined that in Ukraine there are two ways to resolve disagreements (disputes) in the process of conducting public procurement - administrative and judicial. They are considered equivalent, therefore, to protect their rights, freedoms or interests, a person can independently choose a certain procedure. Complaints about disputes that arise before the conclusion of a procurement contract are considered by the Antimonopoly Committee, and complaints about concluded procurement contracts are considered in court.

The procedure for resolving disputes between participants in the tender procedure out of court is analyzed. The powers of the Antimonopoly Committee of Ukraine, as the main appeal body and its structural unit - the Commission for consideration of complaints about violations of legislation in the field of public procurement, are considered.

The features of resolving administrative and civil law disputes in the field of public procurement in the judicial bodies of Ukraine are considered.

Proposals are formulated to improve the operation of legal means of resolving disputes between participants in the tender procedure.

Key words: public procurement, tender procedures, procurement contract, reasons and subject of the dispute, corruption risks, legal means of resolving disputes, mechanism of administrative and judicial appeal, legislation of Ukraine in the field of public procurement.

Вступ. В процесі переходу державної економіки до ринкової моделі організації економічного життя постала потреба у формуванні зв'язків між учасниками господарських відносин за допомогою нових організаційно-правових та економічних заходів, основою яких стала система державних (публічних) закупівель.

За твердженням О. С. Мельникова «державні або публічні закупівлі (government procurement, public procurement) – це закупівля товарів, робіт і послуг за замовленням держави для задоволення суспільних потреб» [1].

Практика економічного життя доводить, що запровадження процедури публічних закупівель сприяє більш

ефективному забезпеченню суспільства товарами, роботами і послугами у потрібній кількості та належній якості на прийнятних договірних відносинах, а також дозволяє зменшити кількість проявів корупційних ризиків в економічній сфері. Публічні закупівлі, виступають одним з головних чинників формування сприятливого середовища розвитку конкурентоздатної економіки України, її промислового сектору й забезпечують поступальний розвиток всього господарського та оборонного комплексу держави [2, с. 194-199].

На сьогоднішній день, важливим завданням держави у сфері публічних закупівель є ефективна реалізація проектів, пов'язаних із закупівлями для зміцнення оборони держави та відбудови, зруйнованих внаслідок повномасштабної збройної агресії об'єктів економіки та цивільної інфраструктури.

Тому, питання належного дотримання нормативно визначених процедур проведення тендерних закупівель та належного врегулювання спорів між учасниками процедури є важливою умовою реалізації наведених завдань.

Питанням правового врегулювання публічних закупівель присвячена досить значна кількість наукових праць. Вагомий внесок у дослідження проблемних питань з даної тематики зробили І. В. Влялько, В. В. Зубар, М. Ю. Довгань, О. С. Мельников, Я. В. Петруненко, В. М. Новаковець ін.

Питанням вирішення спорів під час здійснення процедури публічних закупівель в Україні приділяли увагу такі науковці та практики як: М.В. Калантай, Д.В. Киян, В. І. Оліфер, Н. Б. Писаренко, В. А. Сьоміна, К. О. Тимошенко, С. П. Ткачук, І. В. Шалапай та ін.

Наведеними авторами були запропоновані певні заходи щодо вирішення спорів у сфері публічних закупівель. В той же час, існує потреба у подальшому дослідженні цілої низки теоретичних і прикладних аспектів, перш за все, з питання застосування правових засобів вирішення та усунення причин спорів між учасниками публічних закупівель в сучасних умовах.

Слід відзначити, що механізм розв'язання спорів під час проведення публічних закупівель містить значну кількість положень, на підставі яких замовники і учасники можуть користуватись своїми правами щодо оскарження порушень встановленого порядку проведення тендеру, тому дослідження питання використання правових засобів розв'язання спорів є актуальним для держави на сучасному етапі розвитку економічних відносин.

Постановка завдання. Метою статті є дослідження теоретичних засад та змісту правових засобів розв'язання спорів в процесі здійснення публічних закупівель та стану їх застосування в Україні.

Для досягнення цієї мети було поставлено наступні завдання: визначити зміст поняття публічні закупівлі, здійснити аналіз складових правових засобів вирішення спорів у сфері публічних закупівель; дослідити порядок вирішення спорів між учасниками тендерної процедури у адміністративний (позасудовий) спосіб та у судовому провадженні.

Результати дослідження. На початку нашого дослідження слід відзначити, що на сьогодні, у наукових джерелах відсутнє загально визнане тлумачення поняття «публічні закупівлі» тому є необхідність розглянути погляди науковців з даного питання.

На думку О. А. Сидоренко публічні закупівлі виступають «складовою частиною механізму державного регулювання» [3, с. 90].

Інший дослідник М. Ю. Довгань розглядає публічні закупівлі як частину державного замовлення і вважає, що «публічна закупівля – це спосіб реалізації державного замовлення, що полягає у придбанні публічною адміністрацією товарів, робіт і послуг за державні кошти на конкурентній основі (а в певних випадках – за відсутності такої), за встановленою законом процедурою з метою задоволення публічного інтересу» [4, с. 180-181].

І. В. Влялько вважає, що «державні закупівлі – закупівля на конкурентній основі, згідно з визначеними правилами та умовами, товарів, робіт і послуг за державні кошти з метою підтримки життєдіяльності держави на належному рівні» [5, с.109-110].

Цікавою на наш погляд, є позиція Д. В. Киян, який пропонує розуміти публічні закупівлі, як визначені законодавством процедури, щодо надання послуг чи виконання робіт за кошти державних та місцевих бюджетів на придбання необхідних товарів, робіт і послуг, що пропонуються учасниками процедур, відповідно до потреб замовника, місця знаходження постачальника, строку дії пропозиції конкурсних торгів, а також включає контроль, нагляд, координацію та моніторинг за проведенням процедур уповноваженими органами [6, с.97].

Здійснивши аналіз усіх наведених вище наукових підходів, доходимо висновку, що під публічними закупівлями слід розуміти сукупність поетапних дій, які складають цілісну, врегульовану законодавством процедуру, що здійснюється на конкурентній основі, спрямовану на закупівлю за державні кошти та кошти місцевих бюджетів необхідних товарів, робіт і послуг, що пропонуються учасниками процедур, відповідно до потреб замовника (розпорядника коштів), виходячи із умов якості, ціни, кількості, строку поставки товару, надання послуг чи виконання робіт, місця знаходження постачальника, строку дії пропозиції конкурсних торгів та ін., та проводиться з метою реалізації функцій публічної адміністрації, а також включає контроль, нагляд, координацію та моніторинг за проведенням процедури уповноваженими органами.

Таким чином, призначення та мета публічних закупівель полягають у задоволенні потреб держави та суспільства в товарах, роботах та послугах, що будуть використані для реалізації нею своїх функцій та потреб з найменшими бюджетними витратами.

За даними Міністерства економіки України, обсяг державних закупівель в Україні щороку складає близько 13% ВВП, що у 2023 р. склало приблизно 762,3 млн грн. Зрозуміло, що такий великий ринок обігу матеріальних цінностей та коштів завжди був дуже привабливим для бізнесу. Водночас публічні закупівлі викликають велику кількість судових спорів. За період з 01.01.2022 р. до 01.06.2023 р. Верховний Суд виніс більше ніж 400 постанов у спорах з публічних закупівель [7].

Процедура здійснення закупівель товарів, робіт і послуг для забезпечення потреб держави та територіальних громад регулюється Законом України «Про публічні закупівлі». Замовник здійснює процедури закупівлі шляхом використання електронної системи закупівель ProZorro [8].

Аналіз господарчих відносин показує, що проведення замовником відкритих електронних торгів не є запорукою чесної конкуренції між постачальниками товарів, робіт та послуг. Донедавна система державних закупівель залишається однією із найбільш корумпованих ланок, яка тримається лише на особистих домовленостях і закритості, що відкриває широкі можливості для різного роду махінацій, що тягне за собою порушення закупівельних процедур та прав і інтересів їх учасників.

Питання юридичних конфліктів, до яких можемо віднести адміністративно-правові спори, викликають особливий інтерес у науковців, оскільки є поєднанням проблем конфліктології з положеннями юридичної науки.

Більшість соціальних конфліктів, у тому числі і економічного характеру лежать у площині правових відносин, їх виникнення пов'язане із юридичними фактами, а вирішення – із застосуванням правових засобів та методів врегулювання конфліктів, включаючи позасудові процедури та судові провадження.

За твердженням М. В. Калантай особливістю юридичного спору є те, що він пов'язаний з реалізацією або пору-

шенням тих чи інших норм права, що визначають порядок здійснення процедури публічних закупівель та забезпечення дотримання визначених прав та обов'язків сторін [9, с.78].

Правові конфлікти між представниками влади й підвладними особами зумовлені численними причинами, але основною виступає цілком зрозуміле небажання останніх підкорятися незаконним, з їх погляду, вказівкам суб'єктів, що владарюють. У різних країнах світу такі суперечки розв'язуються за відповідними процедурами.

Важливою ознакою демократичної і правової держави є наявність чітких та ефективних правових засобів вирішення подібних спорів. Суттєвим питанням для запобігання виникнення спорів та конфліктів у сфері публічних закупівель є визначення причин та предмету спору між учасниками закупівельної процедури.

Окремі дослідники Л. Ю. Гальчинський, А. А. Дудар, О.С. Мельников визначають наявність такої проблеми для українського ринку публічних закупівель та розкривають механізми, за яких відбуваються порушення тендерної процедури учасниками торгів [10,11,12].

Різновидом таких порушень є корпоративні змови. Сутність таких змов полягає в тому, що конкуренти ще до проведення торгів домовляються про те, хто саме представити «найкращу» пропозицію для отримання контракту. Іноді потенційні учасники взагалі утримуються від надання тендерних пропозицій, але частіше вони надають пропозиції із свідомо завищеними цінами або заниженими якісними показниками. Заздалегідь визначений таким чином переможець торгів потім розраховується з учасниками змови частково одержаного прибутку у прямій (грошові кошти) чи непрямій формі (субпідряди, взаєморозрахунки).

Науковці та практики виділяють наступні загальні види порушень тендерної процедури при проведенні закупівель, які приводять до конфліктів між учасниками, це: 1) порушення техніко-технологічного характеру (збій синхронізації інформаційно-телекомунікаційної системи майданчика з центральною базою даних тощо); 2) створення нестабільності ринкового середовища («розгойдування» курсів валют); 3) порушення ринкової безпеки (інформаційної, фінансово-економічної); 4) низька кваліфікація персоналу (низький рівень підготовки кадрів, недобросовісне виконання посадових обов'язків працівниками); 5) політичні фактори (зміна законодавства); 6) криміногенні фактори (несанкціонований доступ до системи електронних торгів, злочинна змова, шахрайство) [13, с. 208].

Дослідник А.О. Олефір вважає, що «наведений перелік не є вичерпним, а зловживання можуть мати місце на кожному етапі проведення закупівель і, подекуди, складно довести їх протиправність з огляду на формальну легальність. Це свідчить про важливість постійного вдосконалення закупівельного механізму» [14].

Дійсно, зловживання при проведенні конкурсних торгів починаються ще з моменту надання інформації про проведення торгів і підготовки тендерної документації. Найбільш поширеними з них є: встановлення нечітких або занадто жорстких кваліфікаційних вимог до учасників в документації конкурсних торгів; нечітке, розмивчасте визначення предмета закупівлі, що не завжди дозволяє скласти правильне уявлення щодо споживчих характеристик товару (послуг, робіт), що закуповуються; штучне звуження предмета закупівлі із зазначенням сукупності таких технічних або інших споживчих характеристик товару (послуг, робіт), яким відповідає лише один виробник.

При визначенні предмету закупівлі можливі також такі корупційні ризики, як умисна чи неумисна підміна предмету договору у разі закупівлі робіт з установами того чи іншого обладнання, коли в результаті виявляється, що безпосередньо вартість обладнання є набагато вищою від вартості робіт з його установами. Часто проблеми

з предметом закупівлі виникають через законодавчу невизначеність. Процедури таких закупівель постійно є предметом оскарження через надмірну деталізацію та прописування умов «під конкретного виробника».

Під час проведення закупівель у системі «Prozorro» поширеними є такі порушення, як уникнення процедури торгів, завищені вимоги у тендерній документації, безпідставна дискваліфікація учасника, змова між учасниками закупівель, дроблення тендерів до надпорогів, підвищення ціни за додатковими умовами.

Типовими порушеннями процедури є порушення в процесі оплати рахунків, контролю та проведення остаточного аудиту, а саме: оплата непоставлених товарів і послуг, навмисне затримання виконання договорів підрядниками та постачальниками з метою подовження терміну їх роботи і підвищення її вартості, не стягнення замовниками пені та штрафів з переможців торгів, які не виконують або неналежно виконують договір.

З аналізу наведеного, очевидним є те, що навіть після прийняття в 2019 році оновленого законодавства у сфері організації публічних закупівель має місце неефективність тендерів, а саме: не здійснюється належний контроль за правозастосуванням, не було усунуто основних корупціогенних приписів, що є причиною більшості конфліктних ситуацій в процесі здійснення тендерів.

В Україні запроваджено два шляхи розв'язання незгодженостей (спорів) в процесі здійснення публічних закупівель – адміністративний та судовий. Вони вважаються рівнозначними, тому для захисту своїх прав, свобод чи інтересів особа може самостійно обирати певну процедуру. Водночас, як свідчить практика, правила, що регламентують ці процедури, потребують постійного вдосконалення [15, с.3].

У наукових джерелах мають місце різні підходи до поняття позасудового вирішення адміністративних спорів. Прийняття рішення щодо адміністративного спору отримує вираження у межах провадження щодо вирішення адміністративних спорів. Таке провадження є діяльністю суб'єктів адміністративної влади (органів виконавчої влади та інших уповноважених суб'єктів).

Індивідуально конкретні справи, які стають предметом адміністративного спору, розглядаються у межах встановленого законом порядку, в основі якого є правова процедура. В такому випадку, юридичний результат розгляду адміністративної справи отримує зовнішнє вираження у формі правозастосовного акту.

За твердженням дослідника М. В. Калантай у структурі адміністративно-правового спору можна виокремити не тільки суб'єктів і предмет спору, а також процес протистояння сторін у спорі, за допомогою якого реалізуються цілі та завдання спору [9, с.79].

Таким чином, значна частина адміністративно-правових спорів може вирішуватися в адміністративному порядку. Суб'єкт, що не погоджується з рішенням іншої сторони адміністративно-правових відносин може звернутися зі скаргю до відповідного вищого органу (посадової особи). У цьому випадку оцінка правомірності оскаржуваних дій (рішень) є прерогативою уповноваженого на те органу або її посадової особи.

Такий порядок вирішення адміністративно-правових спорів врегульовується нормами Закону України «Про звернення громадян» [16].

Відмінними рисами позасудового вирішення адміністративних спорів від інших видів процесу є спрощеність і прискореність окремих процесуальних дій, велика кількість суб'єктів, уповноважених приймати рішення в адміністративному конфлікті. Ефективність реалізації позасудових процедур під час вирішення адміністративно-деліктних спорів неоднозначна, оскільки значна кількість позасудових постанов про притягнення до адміністративної відповідальності скасовуються за допомогою подаль-

шого судового контролю щодо порушень норм матеріального права та неправильного їх застосування органами виконавчої влади та їх посадовими особами.

Згідно п. 3 ст. 8 Закону України «Про публічні закупівлі» [8] Антимонопольний комітет України (далі - АМКУ) як орган оскарження з метою неупередженого та ефективного захисту прав і законних інтересів осіб, пов'язаних з участю у процедурах закупівлі, утворює Комісію (комісії) з розгляду скарг про порушення законодавства у сфері публічних закупівель та здійснює інші повноваження, визначені Законами України «Про публічні закупівлі» [8] та «Про Антимонопольний комітет України» [17]. Рішення Комісії ухвалюються від імені Антимонопольного комітету України.

Скарга до органу оскарження подається суб'єктом оскарження у формі електронного документа через електронну систему закупівель. Формою роботи Комісії з розгляду скарг про порушення законодавства у сфері публічних закупівель є засідання, що проводяться відповідно до Регламенту роботи.

Орган оскарження розглядає скаргу та приймає рішення на підставі інформації, розміщеної в електронній системі закупівель станом на момент подання скарги, та інформації, одержаної за скаргою. Строк розгляду скарги органом оскарження становить 10 робочих днів з дати прийняття скарги до розгляду, який може бути аргументовано продовжено до 20 робочих днів.

Рішення за результатами розгляду скарг приймаються на засіданні Комісії шляхом голосування більшістю голосів присутніх на її засіданнях членів і містить у собі таку інформацію: 1) про встановлення або відсутність порушень процедури закупівлі (у тому числі порушення порядку оприлюднення або не оприлюднення інформації про процедури закупівлі); 2) про заходи, що повинні вживатися для їх усунення, зокрема зобов'язати замовника повністю або частково скасувати свої рішення, надати необхідні документи, роз'яснення, усунути будь-які дискримінаційні умови, привести тендерну документацію у відповідність із вимогами законодавства або за неможливості виправити допущені порушення відмінити процедуру закупівлі [17].

Рішення органу оскарження набирають чинності з дня їх прийняття та є обов'язковими для виконання замовниками, особами, яких вони стосуються. Вони автоматично оприлюднюються в електронній системі закупівель та розсилаються на адресу суб'єкта оскарження та замовнику.

Після оприлюднення скарги електронна система закупівель автоматично призупиняє початок електронного аукціону. Укладення договору про закупівлю під час оскарження забороняється [8].

Таким чином, механізм захисту від можливих порушень процедури закупівель учасниками, уявляє собою послідовний комплекс попереджувальних, процесуальних та організаційних заходів, що здійснюється АМКУ відносно учасників публічних закупівель, які призвели чи можуть призвести до недопущення, усунення чи обмеження конкуренції та створення підстав для порушення порядку здійснення тендерних процедур.

Він є важливою складовою державного управління економічними відносинами. Зокрема, згідно звіту АМКУ, у 2022 році, до нього надійшло 3865 справ (що на 74% менше ніж в 2021 році) розглянуто по суті 3049 одиниць скарг, 124 одиниці припинено (99 - 80% замовник усунув порушення; 25 - 20% одиниць - інші підстави). Питома вага оскаржених рішень складала – 3,5 % [18].

Сьогодні важливу роль у вирішенні адміністративно-правових спорів відіграють судові органи. Це пов'язано з тим, що судовий порядок розгляду адміністративно-правових спорів має ряд переваг у порівнянні з порядком вирішення спору органами виконавчої влади. Так, громадянин і державний орган (посадова особа), які беруть

участь у справі в якості сторін, мають рівні процесуальні права і обов'язки, що забезпечує позицію громадянина як повноправної сторони спору.

Адміністративно - правові спори розглядаються за правилами адміністративного судочинства. Так, відповідно до п. 1 ч. 1 ст. 4 КАСУ адміністративна справа – це переданий на вирішення адміністративного суду публічно-правовий спір [19].

Згідно з п. 2 ч. 1 ст. 4 КАСУ публічно-правовий спір – це спір, в якому хоча б одна сторона здійснює публічно-владні управлінські функції, у тому числі на виконання делегованих повноважень, і спір виник у зв'язку із виконанням або невиконанням такою стороною зазначених функцій; або хоча б одна сторона надає адміністративні послуги на підставі законодавства, яке уповноважує або зобов'язує надавати такі послуги виключно суб'єкта владних повноважень, і спір виник у зв'язку із наданням або ненаданням такою стороною зазначених послуг; або хоча б одна сторона є суб'єктом виборчого процесу або процесу референдуму і спір виник у зв'язку із порушенням її прав у такому процесі з боку суб'єкта владних повноважень або іншої особи [19].

У більшості випадків судові справи, що стосуються різних аспектів публічних закупівель, розглядаються в залежності від предмета і сторін позову переважно у господарських або адміністративних судах.

Насамперед, зупинимося на визначенні підсудності спорів, які виникають у процесі публічних закупівель. Спори щодо оскарження рішень чи бездіяльності органів виконавчої влади або місцевого самоврядування до виникнення договірних правовідносин між організатором та переможцем цього тендеру належать до юрисдикції адміністративних судів.

Після укладення договору між організатором конкурсу та його переможцем спір щодо правомірності рішення підлягає розгляду в порядку цивільного (господарського) судочинства, оскільки фактично зачіпає майнові інтереси переможця торгів. Саме до цього висновку дійшла Велика Палата Верховного Суду у Постанові від 14.05.2019 р. у справі №918/843/17 [20].

Коли закупівля завершується укладанням договору, то оскаржується сам договір, а не вся процедура закупівлі. Порушення законодавства при укладенні договору про закупівлю є підставою для визнання його недійсним, відповідно до норм Цивільного кодексу України, за винятком випадків, визначених у ст. 43 Закону «Про публічні закупівлі» [8]. При цьому підставою визнання такого договору недійсним є, зокрема, порушення передбачених законодавством правил проведення торгів [21].

Під юрисдикцію господарських судів підпадають справи щодо оскарження рішень органів АМКУ стосовно розслідування змов/спотворення результатів торгів/тендерів.

Найбільший масив справ у юрисдикції адміністративних судів стосується оскарження рішень АМКУ як органу оскарження публічних закупівель та висновків і результатів контрольних заходів Держаної аудиторської служби України як органу моніторингу і контролю у сфері публічних закупівель. Враховуючи ключову роль АМКУ у належному функціонуванні системи публічних закупівель, особливої важливості набуває судова практика, яка стосується не тільки застосування норм закону щодо проведення процедур закупівель, але й норм, які регулюють межі повноважень органу оскарження.

Висновки. Публічні закупівлі – це закупівля товарів, робіт і послуг за замовленням держави для задоволення суспільних потреб.

Адміністративно-правовий спір у сфері публічних закупівель це юридичний конфлікт між фізичними або юридичними особами, з одного боку, і суб'єктом владних повноважень – з іншого, який зумовлений здійсненням останнім управлінських функцій і може вирішуватися як

в судовому, так і в позасудовому порядку, із застосуванням законодавчо визначених спеціальних процедур.

Скарги на спори, які виникають до укладення договору закупівлі розглядає Антимонопольний комітет, а скарги щодо укладених договорів про закупівлю розглядаються в судовому порядку.

Ефективність функціонування національної системи закупівель залежить не тільки від наявності продуманої

стратегії і політики у сфері державних закупівель, дієвої нормативно-правової бази, ефективного планування закупівель, а й від високого професійного рівня проведення закупівель і управління укладеними контрактами, а також належного функціонування системи публічних закупівель, не допущення порушення конкурентних умов, усунення причин виникнення конфліктів між учасниками тендерної процедури та будь-яких корупційних ризиків.

ЛІТЕРАТУРА

1. Мельников О. С. Особливості публічних закупівель як об'єкта державного регулювання економіки *Теорія та практика державного управління*. 2016. Вип. 1. С. 129-135.
2. Баранов С.О. Застосування адміністративно-правового механізму усунення корупційних ризиків в процесі здійснення публічних закупівель в Україні. *Електронний науковий юридичний журнал*. Запорізький національний ун-т. 2024. № 9. С. 194-199.
3. Сидоренко О. А. Державна політика регулювання ринку зерна в Україні та наслідки її впровадження *Вісник Донецького національного університету*. 2011. Спецвипуск. Т. 2. С. 88-91.
4. Довгань М. Ю. Адміністративна відповідальність за порушення порядку державної закупівлі товарів, робіт і послуг: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. Київ, 2013. 238 с.
5. Влялько І. В. Правове регулювання державних закупівель в ЄС: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.11 Київ, 2009. 219 с.
6. Киян Д.В. Поняття та класифікація публічних закупівель в Україні. *Юридичний вісник*. № 33. 2024 С.95-100.
7. Міністерство економіки України: Офіційний сайт. URL: <https://me.gov.ua/?lang=uk-UA> (дата звернення 23.01.2025 р.).
8. Про публічні закупівлі: Закон України від 25.12.2015 р. № 922-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/922-19> (дата звернення 10.01.2025 р.).
9. Калантай М.В. Сутність адміністративно-правових спорів: теоретико-правовий аспект. *Південноукраїнський правничий часопис*. Правове забезпечення адміністративної реформи. 2019. №1. С.78-80.
10. Гальчинський Л. Ю., Гаврилова А.Г. Оцінка функціонування електронної системи «Prozorro» як інструмента державних закупівель Актуальні проблеми економіки та управління: збірник наукових праць молодих вчених. 2017. № 11. URL: <http://ela.kpi.ua/handle/123456789/22600> (дата звернення 10.01.2025 р.).
11. Дудар А. А. Впровадження системи електронних закупівель «Prozorro». Європейська інтеграція в контексті світових глобалізаційних процесів: матеріали наук.-практ. конф. URL: http://www.oridu.odessa.ua/9/buk/new_05_05_17.pdf#page=94 (дата звернення 10.01.2025 р.).
12. Мельников О. С. Шляхи протидії корупції у сфері державних закупівель. *Актуальні проблеми державного управління*. 2016. № 1. С. 44-49.
13. Ключак О. В. Діагностика участі підприємства в електронних публічних закупівлях: аспект логістичного управління *Проблеми економіки*. 2017. № 1. С. 203-210.
14. Олефір А. О. Проблеми захисту прав учасників публічних закупівель. *Теорія і практика правознавства*. 2018. Вип. 1. С. 1-20.
15. Писаренко Н. Б., Сьоміна В. А. Адміністративно-правові спори (удосконалення порядку вирішення): монографія. Х. : Право, 2012. 136 с.
16. Про звернення громадян: Закон України від 23.02.2012 р. № 4452-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/393/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення 10.01.2024 року).
17. Про Антимонопольний комітет України: Закон України від 26 листопада 1993 р. № 3659-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3659-12> (дата звернення 10.01.2024 року).
18. В АМКУ затвердили річний Звіт за 2023 рік. URL: https://amcu.gov.ua/news_2023-rik (дата звернення: 03.01.2025 р.).
19. Кодекс адміністративного судочинства: закон України від 06. 07. 2005 р. № 2747-IV. *Відомості Верховної Ради України* (ВВР), 2005, № 35-36, № 37, ст.446. в ред. № 3831-IX від 19.06.2024. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15#Text> (дата звернення: 03.01.2025 р.).
20. Зубенко В. Судова практика у спорах, які виникають з публічної закупівлі товарів та послуг. *Юридична газета*. Онлайн від 16.07.2019 URL: <https://jur-gazeta.com/publications/practice/inshe.html> (дата звернення: 23.01.2025 р.).
21. Шалапай І. Розгляд спорів щодо публічних закупівель господарськими судами. *Юридична газета*. Онлайн. 13.03.2024 року. URL: <https://jur-gazeta.com/publications/practice/sudova-praktika.html> (дата звернення: 23.01.2025 р.).